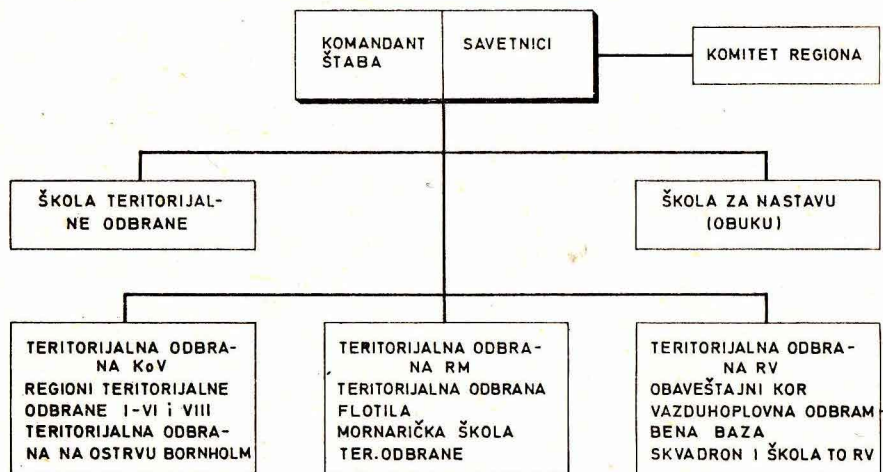

O TERITORIJALNOJ ODBRANI I CIVILNOJ ZAŠTITI U DANSKOJ I FINSKOJ

Zakonom od 1949. godine, koji je dopunjen i prilagođen novim uslovima 1961, teritorijalna odbrana Danske postala je sastavni deo njenih oružanih snaga. Prema tom zakonu teritorijalna odbrana je podeljena između vojnog i civilnog sektora. Civilni sektor je zadužen za organizovanje skupova, popularisanje i brigu o regrutovanju za potrebe teritorijalne odbrane. Ukratko, njegov rad je usmeren na javne poslove (probleme). Vojni sektor obuhvata sva tri vida teritorijalne odbrane (KoV, RM i RV), škole TO i škole za dobrovoljnu obuku, kao što je to prikazano na šemi 1.

Komandant TO je čina general-majora ili viceadmirala i ima zvanje „generalni inspektor”. Za vreme mira sva tri vida teritorijalne od-

TERITORIJALNA ODBRANA

Šema 1 - Organizacija teritorijalne odbrane

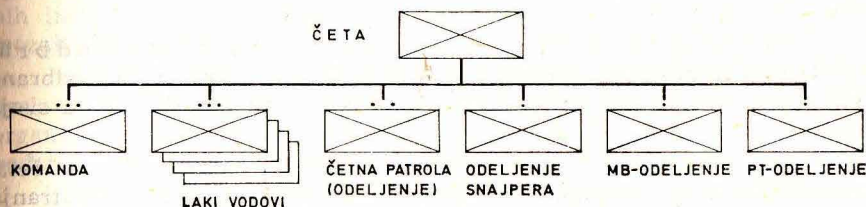
brane su pod komandom generalnog inspektora. U slučaju rata vido-
vima TO komandovaće komande KoV, RM i RV, a generalni inspektor će
se pojaviti kao pomoćnik u pitanjima obuke, opremanja, pokretljivo-
sti, itd.

Danska je podeljena na izvestan broj regiona TO. Svaki region je
dalje podeljen na okruge TO, a ovi na čete TO. Komandant regiona je
načelno čina pukovnika ili ppukovnika, okruga — majora, a komandir
čete je čina kapetana ili poručnika.

U poređenju sa jedinicama regularne armije, region TO raspolaže
borbenim mogućnostima kao i puk regularne vojske. Okrug se može
uporediti sa bataljonom, a četa sa četom regularne vojske.

Standardna četa TO prikazana je na šemi 2. Njen sastav će var-
rirati i zavisice najviše od toga da li se radi o „gradskoj” TČ, četi sa
periferije grada ili seoskoj TČ. Četa se sastoji od komande čete (vod),
dva do četiri „laka voda” i, kao podržavajućih delova, „četne patrole”,
odeljenja snajpera, minobacačkog i pt-odeljenja.

Komandu čete sačinjavaju komandir čete, njegov zamenik (po-
ručnik) i administrativni oficir (poručnik ili podoficir — vodnik I kl.).
Komandir čete je odgovoran za taktička pitanja, njegov zamenik za
poslove snabdevanja, a administrativni oficir za poslove administracije.

Šema 2 - Četa teritorijalne odbrane

Svakoj četi TO određuje se četni rejon, za koji je ona odgovorna
u taktičkom pogledu. Radi uspešnog delovanja u svom rejonu odgovor-
nosti četa organizuje bazične regionalne elemente odbrane ili bezbed-
nosnu mrežu.

Četa TO se razlikuje od čete regularne armije po tome što je
prosečna starost njenog ljudstva veća, dok su njena pokretljivost, obu-
čenost i opremljenost manje i njeni pripadnici imaju kraću vojnu oba-
vezu. Iz tih razloga četa TO ne može da rešava sve one zadatke koje
može četa regularne armije.

Nasuprot tome, četa TO raspolaže izvesnim prednostima. Naime,
ona se uvek nalazi na licu mesta i može brzo da interveniše protiv
neprijatelja bilo koje vrste. Zadaci TČ bili bi ukratko da:

a) kontroliše četnu zonu;

b) prikuplja što je moguće više novih obaveštajnih podataka za
potrebe regularne armije;

c) izvođenjem odbrambenih dejstava stvara što više vremena aktivnim snagama;

d) borbom protiv manjih neprijateljevih jedinica obezbeđuje važne objekte (civilne i vojne);

e) oslobađa jedinice regularne armije za zadatke većeg prioriteta;

f) podiže moral stanovništva i obezbeđuje potrebnu podršku aktivnim oružanim snagama.

Služenje i obuka u teritorijalnoj odbrani. Sve ljudstvo teritorijalne odbrane regrutuje se na dobrovoljnoj osnovi. Svaki fizički sposoban građanin Danske posle navršenih osamnaest godina, što utvrđuje komitet okruga, može da postane dobrovoljac teritorijalne odbrane. Ako lice koje se javlja u jedinice teritorijalne odbrane još nije bilo regrutovano za nacionalnu službu, njegova prva obuka počinje na četnom nivou. Za one koji nisu služili vojsku određeno je sledeće vreme obuke: prve godine 100 časova, druge i treće godine po 50, četvrte godine i dalje 24 časa. Oni koji su već bili regruti služe samo 24 časa svake godine. Treba napomenuti da većina vojnika teritorijalne odbrane služi daleko duži period nego što je to zakonskim odredbama predviđeno.

Postavljeno je kao imperativ da teritorijalna odbrana Danske mora da preduzima akcije brzo i bezbedno. U izvesnim vremenskim intervalima izvodi se obuka i uvežbavanje jedinica TO — uz primenu uzbuna. Radi toga pripadnici teritorijalne odbrane drže oružje, municiju i opremu kod svoje kuće i spremni su u svakom momentu za preduzimanje akcije.

Taktički postupci jedinica teritorijalne odbrane. U vezi sa svojim zadacima i sastavom, jedinice teritorijalne odbrane dele svoju taktiku na različite faze, a u skladu sa uputstvima za svoje dejstvo.

Faza osmatranja. U ovoj fazi svaka jedinica TO — četa, vod, odeljenje i poluodeljenje — imaće prvenstveno zadatak osmatranja u četnoj zoni radi uspešnog vođenja borbe protiv pripadnika pete kolone, regulisanja i kontrole saobraćaja, obezbeđenja skladišta, depoa i pravaca nastupanja (dejstva sopstvenih snaga).

Faza mostobrana. Četni zadaci su: borbeno izviđanje mostobrana i pružanje svake podrške jedinicama regularne armije, pružanje otpora unutar rejona mostobrana radi sprečavanja koordiniranja i sadejstva između neprijateljevih jedinica, uništenje i razaranje sopstvenih instalacija i objekata u slučaju da ih neprijatelj zapleni.

Faza otpora (odbrane). Ukoliko neprijateljevim jedinicama uspe da prodru kroz rejon mostobrana, one moraju proći kroz četne rejone da bi dostigle svoje zaplanirane ciljeve. U tom slučaju četni zadaci su slični onim u fazi mostobrana, tj. osmatranje četne zone, izviđanje i pružanje podrške jedinicama regularne armije, kao i onima koje tek pristižu. Odbrana se izvodi na unapred pripremljenim linijama za odbranu (sistemi prepreka).

Faza gerile. Pretpostavlja se da će u ovoj fazi neprijatelj kontrolisati četnu zonu tako da neće biti moguće izvoditi koordiniranu odbranu. U takvoj situaciji četa prelazi u fazu gerile i izvodi gerilska borbena dejstva, prikuplja podatke, itd.

Faza nastupanja. Kada jedinice regularne armije povrate izgubljenu teritoriju, jedinice teritorijalne odbrane ponovo uspostavljaju četnu zonu, čiste teren od manjih neprijateljevih jedinica, obezbeđuju transportne konvoje i zarobljeničke logore, kontrolišu i regulišu saobraćaj i učestvuju u planiranju i organizovanju rejona za dalji prodor kroz neprijateljevu teritoriju.

Te faze neće biti jasno razgraničene, ali će ih, u svakom slučaju, karakterisati upotreba i dejstvo jedinica teritorijalne odbrane.

Moto teritorijalne odbrane u Danskoj je „svakog trenutka i svugde”. Čak i u najmanjem zaseoku može se naći jedinica teritorijalne odbrane. Kada je formirana (1949. god.), teritorijalna odbrana je imala 300 četa i 30.000 ljudi. Danas ona ima više od 600 četa, skvadrona i flotila i preko 70.000 ljudi i žena, koji imaju aktivni status u jedinicama teritorijalne odbrane.

FINSKA

Civilna zaštita Finske ima cilj da zaštiti lica i dobra od opasnosti koje rat i druge sa njim povezane okolnosti donose sobom, da ograničava i ublažava posledice rata. Aktivnost civilne zaštite izražava se uglavnom na sledećim poljima: opšta civilna zaštita, zaštita vlasti i javnih institucija, zaštita preduzeća i pojedinačna zaštita stanovnika (samozaštita).

Civilna zaštita u Finskoj nalazi se pod Ministarstvom unutrašnjih poslova. Jedno odeljenje u okviru ovog Ministarstva bavi se planiranjem, organizacijom, opremanjem, podučavanjem, pa čak i organizovanjem i vođenjem zvaničnih škola civilne zaštite.

Specijalna komisija, sastavljena od stručnjaka različitih struka, saraduje sa ovim Ministarstvom po svim pitanjima koja se tiču civilne zaštite.

Na regionalnom planu, civilnom zaštitom upravlja predsednik provincijske vlade. Specijalni inspektori civilne zaštite preuzimaju na sebe zadatke civilne zaštite u okviru provincijske administracije. Treba istaći da su vatrogasna služba, policija i, barem za sada, zdravstvena služba istovremeno pod Ministarstvom unutrašnjih poslova i predsednikom provincijske vlade.

Na komunalnom planu zadaci civilne zaštite povereni su opštinskoj administraciji i njenim raznim službama. Do sada je 130 naselja u Finskoj označeno kao „naselja podložna civilnoj zaštiti”, što će reći naselja gde su već preduzete konkretne mere civilne zaštite. Druge oblasti zemlje, sa velikom gustom stanovništvu, smatraju se „zonama nadzora”. U svakom naselju podložnom civilnoj zaštiti postoji komisija za civilnu zaštitu, kojoj pomaže ili šef ili inspektor civilne zaštite.

Za civilnu zaštitu u fabrikama, zavodima i ustanovama zaduženi su direkcija ili odgovarajući organi.

Samozaštita, koja treba da posluži kao dopuna opštoj civilnoj zaštiti u komunama, nalazi se pod rukovodstvom šefa zaštite.

Opšta civilna zaštita. Postoji velika razlika između zadataka koji se izvršavaju u toku perioda krize ili rata i zadataka koji se postavljaju pred organizaciju i rukovodstvo civilne zaštite za vreme mira. U tom slučaju organizacija u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova poverava se direktoru civilne zaštite. Među organima koji mu se podređuju nalaze se i odeljenje za civilnu zaštitu i protivpožarna služba.

Na regionalnom planu predsednik provincijske vlade je uvek kompetentna vlast. On prenosi svoja ovlašćenja na šefa civilne zaštite. U slučaju potrebe, mobilne jedinice stavljaju se na raspolaganje predsedniku provincijske vlade za intervenciju u oblastima koje su pogođene katastrofom. Svaka provincija ima jednu do tri mobilne jedinice. Do sada su u Republici Finskoj stvorene 22 jedinice, od kojih svaka ima po 27 lica.

Na lokalnom planu civilnom zaštitom upravlja Centar civilne zaštite komune. Šefu lokalne civilne zaštite pomažu kadrovi raznih zainteresovanih službi, koji pripadaju komunalnoj administraciji. U Centru radi 14 lica.

Naselja podložna civilnoj zaštiti podeljena su na kvartove, koji u većim naseljima mogu da budu ujedinjeni u okruge. Ovakva naselja podređena su jednom šefu zaštite, kome u radu pomaže služba zaštite od pet članova. Kvartovi i okruzi u naseljima podložnim civilnoj zaštiti imaju svoje sopstvene službe.

Komune koje se nalaze u zonama nadzora podeljene su na okruge i, po potrebi, na kvartove. Službe zaštite bdiju nad primenom mera civilne zaštite. Međutim, jednim okrugom može rukovoditi i neposredno Centar zaštite.

Razni zadaci. Jedinice službe opšte zaštite stacionirane su delom na teritoriji komune, a delom van nje, i nalaze se pod upravom Centra civilne zaštite. One se dele na grupe, odrede i čete.

Služba osmatranja ima zadatak da utvrdi zone opasnosti i uništavanja, čak i u slučaju kontaminiranja radioaktivnim padavinama ili otrovnim gasovima, i proceni prirodu i obim uništenja. Grupa za osmatranje, sastavljena od četiri lica, pristupa takođe i proveriti (kontrola) hrane i vode.

Spasilačka služba zadužena je za otkrivanje ranjenih, njihovo izvlačenje ispod ruševina i pružanje prve pomoći. Jedna spasilačka grupa ima osam članova.

Zdravstvena služba obezbeđuje prvu pomoć, pristupa trijaži ranjenika prema hitnosti i težini slučaja, a, po potrebi, i njihovoj dekontaminaciji, i upućuje ih u centre za lečenje. Lekar lokalne civilne zaštite je istovremeno i šef njene zdravstvene službe. Grupa ljudi za pružanje pomoći sastavljena je od šefa grupe i šest-sedam ljudi ili žena.

Grupe protivpožarne službe sastoje se od po osam lica.

Služba dekontaminacije obavlja dekontaminaciju materijala i terena. Njene grupe sastavljene su od po osam osoba.

Protivpožarna služba, spasilačka i zdravstvena mogu biti pozvane da daju trećinu svojih efekativa kao pomoć susednim komunama. U slučaju katastrofe, lokalne jedinice civilne zaštite pojačane su interregionalnim formacijama za pomoć. Danas je za slučaj potrebe spremno da intervenišu 15 regionalnih odreda i 13 regionalnih četa.

Zaštita preduzeća. Civilna zaštita u preduzećima u Finskoj obuhvata ne samo zaštitu rada, zaštitu lica i bezbednost postrojenja već i psihološku zaštitu radnika. Sprovođenje takvih mera u praksi, barem što se tiče zaštite rada, protivpožarne borbe i nadzora, zasniva se na planovima iz vremena mira. Na planu organizacije, nadzor obezbeđuje rukovodstvo preduzeća, saradujući pri tome sa policijom i armijom.

Dobrovoljne organizacije. Finsko društvo civilne zaštite obavlja potreban rad na polju zaštite. Njegov bitan zadatak je obučavanje stanovništva u samozaštiti. Osim toga, društvo saraduje pri obučavanju u komunama. U okviru društva postoji škola civilne zaštite. Obučavanje ljudi koji pružaju pomoć u okviru civilne zaštite povereno je finskom Crvenom krstu. Organizovanje mera civilne zaštite za industriju i trgovinu obezbeđuje Direkcija civilne zaštite za industriju i trgovinu, zajedno sa vlastima i drugim organizacijama.

Sistem uzbune. Transmisiona mreža koja se proteže na celu teritoriju Finske omogućava pravovremeno uzbunjivanje stanovništva. Predviđeni su sledeći signali: opasnost od vazdušnog napada, opasnost od radioaktivnosti, vazдушna uzbuna, uzbuna na radioaktivnost. U slučaju potrebe objavljuju se informativni bilteni o vazdušnoj situaciji i radiološkoj zaštiti.

Signal „opasnost od vazdušnog napada“ odnosi se na čitavu teritoriju provincije ili na veći broj sjedinjenih komuna. U opštem slučaju, stanovništvo se o tome ne obaveštava; međutim, lokalni funkcioneri civilne zaštite upozoravaju i tada preduzeća od velikog značaja. Znak „opasnost od radioaktivnosti“ vredi za sve oblasti koje mogu da budu kontaminirane radioaktivnošću. Stanovništvo ovih oblasti se takođe obaveštava.

Centar civilne zaštite komune daje stanovništvu vazдушnu uzbunu. U slučaju da neposredno predstoji opasnost od radioaktivne kontaminacije, prenosi se svim komunama tzv. uzbuna na radioaktivnost. O tome se odmah obaveštava i stanovništvo.

Sve informacije koje se odnose na vazдушnu situaciju ili radiološku zaštitu prenose se uvek Centru civilne zaštite komune. U tom cilju predviđeno je korišćenje sredstava radiotransmisije, posebno mreže relejnih stanica provincijske administracije i mreže br. 1 ultrakratkih radio-talasa. Ove dve mreže su posebno pripremljene za svaku eventualnost.

Sirene naselja podložnih civilnoj zaštiti davaće sledeće signale:

Signal opšte uzbune: svi treba odmah da idu u skloništa.

Uzbuna na radioaktivnost: treba preduzeti preventivne mere radiološke zaštite.

Kraj uzbune: ovaj signal poništava sve druge ranije date signale.

Istovremeno sa uzbunom na radioaktivnost emituju se dopunske informacije i druge instrukcije. U slučaju prestanka opasnosti od radioaktivnih padavina ili od zatrovavanja nekim gasom nemoguće je svugde, istovremeno, objaviti kraj uzbune. Zato će se obaveštenja o tome prenositi telefonom ili glasnogovornicima montiranim na vozilima.

Evakuacija. U Finskoj se predviđaju četiri vrste evakuacije: evakuacija stanovništva, regionalna evakuacija, preseljavanje i drugi vidovi smeštaja.

Evakuacija stanovništva odnosi se prvenstveno na naselja podložna civilnoj zaštiti i može da ima dva različita aspekta: „anticipirana evakuacija” i „hitna evakuacija”.

Anticipirana evakuacija je mera predostrožnosti koja se preduzima kada se raspolaže izvesnim vremenom — sa 24 do 48 časova. U Finskoj se predviđa da oko 50% stanovnika naselja podložnih civilnoj zaštiti (sva deca ispod 16 godina i njihove majke, starci i bolesnici sa osobljem koje ih neguje) bude prebačeno u evakuacione zone, koje su unapred određene. Hitna evakuacija sastoji se u tome da se stanovništvo užurbano smesti u prijemne centre, koji se nalaze izvan naselja podložnih civilnoj zaštiti, odakle će kasnije biti transportovano u evakuacione zone.

Regionalna evakuacija je prebacivanje stanovništva, domaćih životinja i pokretnih dobara iz jedne ugrožene zone u zaštićene zone.

„Preseljavanje” se sastoji u evakuisanju stanovništva i domaćih životinja iz pogođenih zona (radioaktivna kontaminacija ili druga uništavanja).

„Drugi vidovi smeštaja” odnose se na industrijska preduzeća, javne i trgovinske ustanove, koja se prebacuju iz ugroženih zona u oblasti u kojima mogu nastaviti da funkcionišu.

Lokalne vlasti i službe za zbrinjavanje odgovorne su za lica i dobra prebačena u evakuacione zone. Funkcioneri civilne zaštite rukovode pripremama i sprovođenjem mera evakuacije. U slučaju potrebe, za vreme operacije evakuacije, efektivni Društva civilne zaštite mogu biti pojačani.

Skloništa. U 1967. god. Finska je raspolagala skloništima za 1,000.000 lica. Javna skloništa u naseljima, podložnim civilnoj zaštiti mogu da prime ukupno 170.000 lica, dok privatna skloništa, tzv. „skloništa u dvorištu”, pružaju najveći broj mesta. Godišnji porast broja mesta po skloništima ceni se na 110.000.

Rashodi za javna skloništa u potpunosti padaju na državu ili komunu. Za vreme mira ta skloništa se koriste u privredne svrhe. Međutim, ona se po potrebi mogu pretvoriti u skloništa u roku od 24 časa.

Privatna skloništa izgrađuju se u naseljima podložnim civilnoj zaštiti, i to u kamenim zgradama zapremine veće od 3.000 m³. Troškovi za njihovu izgradnju padaju na teret vlasnika.

Obučavanje ljudstva civilne zaštite. U slučaju rata ili neposredne opasnosti od njega svaki finski građanin između 16 i 65

godina obveznik je civilne zaštite. Od toga su izuzeti samo vojni obveznici, koji se pozivaju pod zastavu.

Funkcioneri javnih administracija (komunalnih i državnih) treba još u vreme mira da prođu kroz obuku u civilnoj zaštiti. Za ovu službu se mogu obučavati i dobrovoljci. Načelno, kursevi obuke za kadrove i specijalizovano osoblje ne prelaze 36 časova godišnje. Na primer, 1967. god. 120 lica prošlo je kroz ovu vrstu obuke.

Ukupno 400.000 lica u Finskoj pripadaju civilnoj zaštiti. Od toga oko 140.000 lica radi u opštoj civilnoj zaštiti, 20.000 u zaštiti administracije i javnih institucija i 50.000 u zaštiti preduzeća. Ostali, koji su svi prošli kroz obuku u samozaštiti, formiraju neku vrstu „rezerve”.

P. B.

LITERATURA:

Information Digest za 1967. god.;

Međunarodna civilna zaštita, bilten Međunarodne organizacije za civilnu zaštitu u Ženevi, maj 1969. god.

UZROCI DOSADAŠNJEG AMERIČKOG NEUSPEHA U VIJETNAMU

Krajem prošle godine u austrijskom vojnom časopisu objavljen je deo studije poznatog švajcarskog autora¹ o ratu u Vijetnamu, s težištem na analizi uzroka zbog kojih Amerikanci nisu uspjeli da do sada tamo pobjede. Već sam način pristupanja problemu otkriva autorovu proameričku orijentaciju, što on i ne krije. Predubedenje mu, očigledno, smeta da uđe u svu složenost tog, po mnogo čemu specifičnog rata, odnosno narodnog otpora stranom zavojevaču. Naši čitaoci se neće složiti sa dobrim delom njegovog izlaganja i lako će uočiti pojedine aspekte pogrešnog prilaženja razmatranom problemu i nevođenja računa o realnoj situaciji u Vijetnamu. Pa ipak, biće zanimljivo da se upoznamo sa autorovim razmatranjima.

Maja 1954. god., započinje autor svoje izlaganje, palo je francusko uporište Dijen Bijen Fu, a već februara 1955. jedna grupa američkih vojnih savetnika preuzela je obuku južnovijetnamske armije. Godine 1960. bilo je u ovoj zemlji 685 američkih vojnih savetnika, a 1965. iskrcali su se i prvi američki borbeni delovi kod Da Nanga — 3.500 pripadnika mornaričke pešadije. Od tada je američki ekspedicioni korpus stalno jačao, da bi 1968. dostigao jačinu od 538.000 ljudi (380.000 pripadnika KoV, 81.000 — mornaričke pešadije, 61.000 — ratnog vazduhoplovstva, 36.000 — ratne mornarice i 500 — obalske straže).

Autor smatra da je moral američkog ekspedicionog korpusa ostao za sve to vreme nepoljuljan, bez obzira što je rat tokom godina gubio na popularnosti i u samim Sjedinjenim Američkim Državama i što je, najzad, doveo do unutarpolitičke krize. Do sredine 1969. u Vijetnamu je poginulo 35.000 Amerikanaca, a preko 200.000 je ranjeno, dok je za to vreme poginulo preko 500.000 Vijetnamaca (američki podaci). Međutim, uprkos tolikom naporu i ljudskom i materijalnom potencijalu, glavni cilj nije mogao biti postignut. Protivnik (tako autor naziva pripadnike Fronta nacionalnog oslobođenja — FNO — prim. M. Jov.) se još nalazi u zemlji i niko sa sigurnošću ne može da tvrdi da neće preuzeti vlast čim se Amerikanci povuku. No, postavlja se pitanje — zašto Amerikanci nisu uspjeli da do sada pobjede u Vijetnamu?

¹ *Warum sie nicht siegten?*, von Gustav Däniker, Zürich, „Österreichische militärische Zeitschrift“, Austrija, br. 6/1969. god.

Prvo, zbog čega je zatajila američka strategija iscrpljivanja? Da li je bila pogrešna osnovna zamisao ili njeno sprovođenje u pojedinostima?

Drugo, da li se mogla zamisliti i potpuno drugačija strategija?

Treće, da li je još uvek mogućna vojna pobjeda u Vijetnamu i pod kojim uslovima?

Autor smatra da se razlozi što američka strategija iscrpljivanja — „pritisaka na svim frontovima” — nije dovela do uspeha nalaze kako u političkim ograničenjima tako i u načinu vojnog rukovođenja ratom. Američkim političarima se mora staviti na teret što su povredili dva važna pravila rata iscrpljivanja. Prvo, oni su pretnju da će se postojeći pritisak još pojačati neutralisali ponovljenim izjavama da ne teže vojnoj pobjedi. Drugo, povećanim zahtevima za povlačenjem trupa oni su oslabili veru u američku spremnost da taj pritisak i održe. Po autorovom mišljenju, krivica i nije toliko na političarima, koliko na njihovim vojnim savetnicima, tzv. stratezima-profesorima koji su se suviše kasno izjasnili o problemima revolucionarnog rata. Sve što su u početku ponudili bila je teorija ograničenog rata koji, kako su stalno naglašavali, može da eskalira do opšteg nuklearnog rata, pa se stoga mora voditi sa krajnjom pažnjom i uzdržljivošću.

SAD su od samog početka izjavile da žele samo ograničeni rat, a svoje učešće su polako pojačavale da bi protivniku pokazale svoju moć. One su to činile zbog straha od predimenzioniranog reagovanja Kine i SSSR-a, a u velikoj meri i zbog opsednutosti sopstvenom ratnom teorijom koju ni Rusi ni Kinezi nisu prihvatili. S druge strane, protivnik se stalno prilagođavao rastućem pritisku i koristio je vreme. Teško se može verovati da bi Rusi intervenisali čak i da su morske luke bile blokirane i napadnuti neki „pošteđeni” ciljevi, a nije verovatno da bi to učinili, imajući u vidu njihove unutrašnje teškoće, ni Kinezi.

Protivnikova strategija, koja se sastoji u posrednom prilaganju, zasniva se još uvek na ranjivosti američkog unutrašnjeg fronta. Protivnik smatra da za to neprestano dobija nagoveštaje. Njemu su takve nade podsticali ne samo američki vođi opozicije već i zvanični predstavnici, naglašavajući da ne žele ništa drugo do da povuku trupe. S druge strane, odlučnost u postizanju ratnih ciljeva mnogo je manje naglašavana.

Počev od 1968. god. takve izjave pratili su i odgovarajući postupci. Ograničenom prekidu bombardovanja maja 1968. sledila je i njihova potpuna obustava 1. novembra iste godine, a 1969. počelo je i povlačenje trupa. Eksperti za Vijetnam utrkivali su se da odrede termine: do kraja 1969. oko 75.000, a do kraja 1970. čak i 200.000 vojnika. Autor smatra da se rat iscrpljivanja ne vodi na takav način. Sve dok se protivniku neprekidno ponavlja kako ne postoji želja da se on uništi, da se izvesna oružja ni pod kakvim uslovima neće upotrebiti, da se što pre želi zaključenje mira — on neće osetiti onu odlučnost druge strane, koja bi ga mogla primorati da odustane od napada. Nasuprot tome, on će ostavljenu mu slobodu dejstva iskoristiti da bi uvek iznova preuzimao inicijativu. To je igra koja potpuno odgovara Maovoj doktrini revolucionarnog rata: „Kad je neprijatelj jak, povlači se... kad se

on povlači, napadaj ga". Autor smatra, a to je i mišljenje američkih „jastrebova" da je protivnik 1968. bio na ivici sloma. Mnoge jedinice FNO bile su gotovo uništene, te su morale biti popunjene Severnovijetnalcima čak i do 90⁰/. Protivnik je tada bio iscrpljen i u ozbiljnoj unutrašnjoj krizi.

U takvoj situaciji, ističe autor, vest o prekidu bombardovanja mora da je pripadnicima FNO, a i čitavom vijetnamskom narodu, izgledala kao zračak sunca. Prema tome, posredna strategija — u obliku psihološke ofanzive za pridobijanje svetskog javnog mnjenja protiv američkog naroda i njegovih političara — uspela je u poslednjem trenutku.

Autor smatra da su na taj način postupci američkih vojnih rukovodilaca bili donekle opravdani; njima je bilo zabranjeno da vode rat uništavanja, dok su im se u sprovođenju strategije iscrpljivanja mnogi nestručnjaci mešali u posao. No, i oni snose deo odgovornosti što dejstva nisu bila uspešnija, jer su mogli bar protivnika na jugu dovesti u bezizlazan položaj. Oni su morali uvideti da se takav rat, na tako teškom zemljištu, ne može odlučiti samo ogromnim angažovanjem vatrenih sredstava (aviona, helikoptera, artiljerije i tenkova). Trebalo je imati što više pešadije, po vrednosti jednake onoj Vijetkonga, koju je mogla da pruži južnovijetnamska armija. Međutim, ona je bila previše opremljena i priviknuta na američki način dejstva.

Autor smatra da Amerikanci, koliko god energije upotrebili da sa protivnikom uspostave kontakt, toliko malo nastoje da uspostavljeni kontakt održe. Strategijska (i taktičko-psihološka) vrednost gonjenja je još i danas u Vijetnamu malo poznata. Jednom otkriveni neprijatelj prepušta se samo dejstvu vatre; ako uspe da joj izmakne, on ima šanse da se sasvim spase pošto nedostaje volja za njegovim gonjenjem. Mada Vestmorlendov naslednik general Abrams naglašava taktiku noćnog izviđanja, zbog čega od leta 1968. god. stotine patrola i jedinica iz noći u noć dejstvuju van svojih baza, vidljive prekretnice još nema. Iako su tim akcijama sprečeni neki napadi raketama na gradove, a gubici protivnika povećani i pri noćnim akcijama, ipak se način dejstva američke pešadije, u proseku, nije promenio. Bobrena disciplina i dalje je nezadovoljavajuća, volja za održavanjem kontakta s protivnikom još je slaba, oslonac je još uvek na vatrenoj podršci — koja se radije čeka nego da se preuzme rizik pokreta nepokrivenog vatrom. Ni borba protiv milicijskih snaga Vijetkonga i njegove infrastrukture ne zadovoljava; ona se najčešće prepušta sajgonskim jedinicama i policiji.

Mogućnost primene neke druge strategije u Vijetnamu. Autor u ovom delu govori o strategiji koja je usko povezana sa Niksonovim opredeljenjem za delimično povlačenje trupa i „vijetnamizaciju" rata.

On navodi da se u američkom 1. korpusu mornaričke pešadije već godinama izvodi jedan eksperiment, pod nazivom CAP (C o m b i n e d a c t i o n p l a t o o n — Vod za kombinovano dejstvo). U proseku, 11 američkih i 24 vojnika sajgonske vlade predstavljaju vojni oslonac jednog sela sa oko 3.500 stanovnika; oni su smešteni u 4—5 zaselaka, na površini od oko 4 km, žive zajedno sa seljacima, često se pokazuju među njima, a noću patroliraju. CAP time sprečava nekontrolisanu cirkulaciju grupa Vijetkonga i njihovu infiltraciju.

Autor tvrdi da su pripadnici CAP-a najpre izloženi višemesečnom nepoverenju seljaka — sve dok se ovi ne uvere da je CAP došao u selo da bi u njemu i ostao i da je u stanju da im pruži efikasnu zaštitu. Kada to vreme protekne, poverenje seljaka u pripadnike CAP-a počinje da raste. CAP počinje da dobija od njih obaveštenja o kretanju protivnika — on se uključuje u sistem vesti i glasila vijetnamskog stanovništva, a polako se razvija i saradnja. Pri napadima Vijetkonga na CAP, do kojih redovno dolazi, moraju biti efikasne i rezerve na nivou sreza. Ako one stignu na vreme, CAP se može održati i nastaviti svoj rad. Samo pomoću takvog oslonca, smatra autor, koji daleko prevazilazi ono što sajgonska vlada može da ponudi, pacifikacija će postati nešto više od obične parole. Lokalne vlasti osetiće da su podržane, a funkcioneri sajgonske vlade neće više morati da noću napuštaju sela i beže, već će ostati stalno među stanovništvom. S druge strane, lokalne snage FNO neće više imati neograničenu slobodu akcije, a njihov uticaj opadaće u meri u kojoj seljaci budu sticali poverenje u vlast koju predstavlja CAP.

Autor je mišljenja da se ovim načinom može postići odlučujući uspeh. Time se ostvaruje ono što je godinama zanemarivano — bezbednost sela. Amerikanci mogu da tvrde da su, praktično, dobili rat velikih jedinica. Međutim, oni su prilično dugo zanemarivali razvoj otpora u srezovima, selima i zaseocima. Tu su se borile samo slabo naoružane i nedovoljno obučene regionalne snage i one milicije sajgonske vlade protiv veoma organizovanog i za ovu vrstu dejstva obučenog protivnika. Dok je FNO bio mobilan i napadao tamo gde mu je bilo zgodno i dok je i u oblastima koje je sajgonska vlada tobož imala pod svojom vlašću držao pod svojom kontrolom stanovništvo (u psihološkom pogledu — pomoću pretnji i propagande), dotle su američke divizije i brigade dejstvovale u džungli i na visoravnima protiv operativnih snaga FNO. Bez obzira na vojne uspehe, ove američke snage su veoma retko uticale na stvarnu ravnotežu snaga na selu. Veliki delovi stanovništva i mnogobrojni vladini funkcioneri žive i sada u strahu, jer agenti FNO uspešno šire glasove da će se snage FNO ponovo vratiti i da će Amerikanci uskoro otići kući. Posle prvih povlačenja američkih trupa iz Vijetnama, ovi glasovi postali su još verodostojniji.

Osnovnu grešku Amerikanaca, nastavlja autor svoja razmatranja, predstavlja verovanje da oni treba da tuku glavne snage protivnika, dok sajgonske trupe i milicija treba da se obračunavaju sa protivnikom na nižem nivou. Sistem kontrole zaselaka priključio je nekoliko novih sela sajgonskoj vladi, ali se nije vodilo računa o stepenu njenog uticaja. Pod terminom „vladina kontrola” podrazumeva se, u stvari, da njeni činovnici mogu barem danju da obavljaju svoje funkcije. Uprkos svih studija i teorija, izgleda da je američka vojna strategija previdela da se u Vijetnamu radi o revolucionarnom ratu, da je cilj FNO pridobijanje stanovništva i njegovo suprotstavljanje sajgonskoj vladi, da je rat otpočeo u zaseocima i selima i da će tu biti i dobijen ili izgubljen. Amerikanci nisu shvatili koliko se FNO učvrstio u selima. Pravi „gerilski rat” za narod, najvažniji faktor u revolucionarnom ratu, bio je označen kao trećerazredni zadatak.

Kao i ranije, postoji i sada duboki jaz između grada i sela, između sedišta predstavnika režima i njegovih pristalica, sa jedne, i fronta seljaka i ribara, sa druge strane. Pri tome, nema nikakvog uticaja što u srezovima i selima ima savesnih i sposobnih funkcionera sajgonskog režima; ako se oni drže uz narod, onda se opet između njih i Sajgona stvara jaz. Po mišljenju autora, rat u Vijetnamu dobiće ona strana koja na kraju bude imala uza se narod na selu. Gerila može biti odvojena od naroda samo uz njegovu pomoć, a narod će tu pomoć pružiti ako oseti da je zaštićen, ako stekne poverenje i nadu u budućnost. A da bi mu se ovo pružilo, treba preduzeti mnogo više mera nego do sada.

Autor smatra da dosadašnje izlaganje jasno govori o tome da Amerikanci, umesto strategije iscrpljivanja koja se — s obzirom na njihovu unutarpolitičku situaciju i strategijska shvatanja — nije mogla efikasno sprovesti (kao da ne postoje i drugi razlozi za to — prim. M. Jov.), moraju da pređu na strategiju bezbednosti stanovništva, kao što to i zahteva revolucionarni rat. Oni bi se time suprotstavili protivniku na njegovom vlastitom terenu umesto što nastoje da ga vojnički poraze, jer gerilska doktrina isključuje odlučnu bitku. Umesto nepovezane odbrane mnogobrojnih baza i većih mesta, treba — po mišljenju autora — preći na obezbeđenje nastanjenih oblasti u vidu stalnog prisustva trupa. Polazeći od uskog pojasa duž obale, moralo bi se prići stvaranju, uz pomoć sajgonske armije i milicije, neke vrste fronta koji bi se postepeno pomerao ka unutrašnjosti zemlje, a kasnije sve do granice. Pokušaj da se stvori linija fronta, iza koje bi stanovništvo moglo bezbedno da živi, dobija u značaju zbog stalnog razvoja minobacačke i raketne taktike jedinica FNO. Po meri povećanja dometa ovih lakih oružja uskoro bi svako uporište, svako selo i grad morali da računaju na napade. Pri tome stvarne štete od takvih napada ne igraju bitnu ulogu — činjenica je da FNO može da nanosi udare kad to zaželi, da podriva moral naroda i da pred inostranstvom ostavlja utisak o potpunju slobodi akcije.

Stalnom protivargumentu američkog rukovodstva da za sprovođenje ove nove strategije nema dovoljno trupa mogu se suprotstaviti ozbiljni proračuni. Mnogi eksperti smatraju da bi za realizovanje toga bilo dovoljno 300.000 boraca i 60.000 lica u pozadinskim službama. Na taj način bi veliki deo sajgonskih snaga ostao na raspolaganju srezovima za lokalno obezbeđenje.

Autor navodi da su mnogi saglasni da se stanovništvo na bilo koji način zaštititi, što zahteva stvaranje fronta i ističe značaj prostora (na kome ljudi žive). To je upravo gledište protiv koga su se odgovorni u SAD od početka izjašnjavali, jer su težili uništenju neprijatelja bez obzira gde se nalazio. U svim tim predlozima jedno je važno: stanovništvo ne bi smelo biti prepušteno ni Vijetkongu, ni samo sebi, ni trupama sajgonske vlade. Njemu je, ističe autor, neophodna kompetentna i pouzdana zaštita Amerikanaca ili drugih inostranih trupa (za to su — predlaže on — pogodni Australijanci ili Južnokorejci), bar dok unutar sebe ne ojača (tipičan primer imperijalističke „logike“: „stanovništvu potrebna zaštita inostranih trupa“, — prim. M. Jov.). Raspored tih trupa trebalo bi da se sprovede na osnovu ovakvih gledišta, umesto

prvenstveno prema operativnim potrebama. Osnovni uslov, bez koga bi takva strategija unapred bila osuđena na propast, jeste spremnost SAD da u ovaj plan investiraju sredstva za ono vreme koliko je to potrebno — tj. za nekoliko godina. Pri primeni ovakve strategije vreme bi radilo protiv FNO, ali samo ukoliko bi SAD bile spremne da se toliko dugo angažuju u Vijetnamu.

Autor smatra da niko sa sigurnošću ne može reći da li bi ovakva strategija obezbeđenja kompaktnih oblasti, a time i stanovništva, bila uspešna da je ranije započeta, kao i da li bi i sada bila uspešna. Ona za američke vojne rukovodioce nije privlačna, pošto bi vojne operacije došle u drugi plan, a oružane snage bi bile lišene svoje prave namene.

Ovakva strategija bi, nastavlja autor, stavila strpljenje američkog naroda na najtežu probu. Rat bi se produžio na neodređeno vreme, a gubici se u početku ne bi smanjivali. Najzad, ova preorijentacija bi značila priznanje da su dosadašnji naponi bili bezuspešni, ako ne i pogrešni.

Autor ističe da bi nova strategija morala da vodi računa i o karakteru rata, s obzirom na to da ona protivniku treba da ospori teren na kome se on nada postizanju pobeđe. Ta strategija bi, po njegovom mišljenju, vrlo brzo proizvela političko-psihološki uticaj, i to odmah sa prvim dokazima pacifikacije. Cim bi Južnovijetnamci osetili stvarnu i jaku podršku, oni bi razvili i vlastitu samopomoć (autor misli u korist marionetske vlade — prim. M. Jov.). U prilog promene strategije govori i očigledan promašaj dosadašnjih pokušaja da se rat dobije prvenstveno vojnim sredstvima. Dok zasad postoji samo nada da će njihova upotreba dovesti do potpunog uspeha, dotle je neuspeh dosada primenjenih metoda očevidan.

Pošto je već otpočelo sukcesivno povlačenje američkih trupa, potrebno je sada da se brže odvija razvoj sajgonske armije, da Sajgon shvati da su i akcije za pacifikaciju od najveće važnosti. Mnogi Amerikanci kažu, pošto su stekli uvid u teškoće „Mi možemo da im pomognemo, ali oni moraju da dobiju rat“. To je pogrešno, smatra autor. Kad bi Sajgon bio u stanju sam da pobeđi, onda mu Amerikanci uopšte ne bi bili potrebni. Pre će biti suprotno. Režimu nije potrebna manja, već intenzivnija pomoć, pre svega u domenu pacifikacije i velikih operacija gde Amerikanci još dugo moraju da mu pružaju podršku (u pogledu vatre, transporta, snabdevanja).

Da li je — u okviru primene nove strategije — prenošenjem težišta sa operacija „pretraži i uništi“ na taktiku „očisti pa drži“ već učinjen suštinski napredak, ne može se još sagledati. Pri sadašnjem stanju stvari, ishod rata je u svakom slučaju neizvesniji nego što je to ikad bio — ističe autor u zaključku članka. Samo jedno je sigurno: američka supersila nije uspela da od 1965—1970. godine postigne pobeđu u Vijetnamu.

M. Jov.